

Rusmiddelforebyggelse i praksis

Eksempler fra 14 kommuners arbejde med Narkoen ud af byen

Rusmiddelforebyggelse

**Rusmiddelforebyggelse i praksis
Eksempler fra 14 kommuners arbejde
med Narkoen ud af byen**

Udgivet af: Sundhedsstyrelsen, maj 2007

URL: <http://www.sst.dk>

© Sundhedsstyrelsen, Center for Forebyggelse

Version: 1.0

Versionsdato: 1. maj 2007

ISBN (trykt version): 978-87-7676-479-6

ISBN (elektronisk udgave): 978-87-7676-478-8

Research og manuskript:

Konsulentfirmaet Bent Ulrikkeholm

Redaktion:

Anne-Marie Sindballe og Malene Størup

Sundhedsstyrelsen, Center for Forebyggelse

Forlagsredaktion:

Birgitte Dansgaard, Komiteen for Sundhedoplysning

Foto:

Signe Vad (side 10, 14)

Scandinavian Highlights

© Patrick Sheándell-Carroll/PhotoAlto

Layout:

Peter Dyrvig Grafisk Design

Tryk:

Scanprint

Publikationen kan bestilles gennem:

Schultz Information, www.sundhed.schultz.dk

Pris: kr. 0,- dog betales ekspeditionsgebyr

Rusmiddelforebyggelse i praksis • 4

- Narkoen ud af byen • 4
- Erfaringer og inspiration • 4
- Alkohol og narko under samme hat • 5
- 6 effektive principper • 5

Organisering af forebyggelsen • 6

- Glimt fra modelkommunerne • 7
- Forankring i SSP-organisationen • 7
- Fra projekt til drift • 8
- Koordinering gennem partnerskaber • 9
- Partnerskabskontrakten • 9

Kompetenceudvikling • 10

- Kurser og temadage for fagpersoner • 10
- “Hash-samtalen” som grundbog • 10
- Kursus og netværksdannelse • 11
- Målrettet kommunikation • 11
- Pressestrategi • 11

Grundskolen • 12

- Forebyggende læseplaner • 12
- Inddragelse af forældrene • 12
- “Tackling-materialet” • 12
- Idé- og ressourcekatalog • 13
- Rusmiddelseminar for 7.-9.klassetrin • 13

Ungdomsuddannelserne • 14

- Netværk af frontmedarbejdere • 14
- Netværk af unge • 15
- Temaugle om rusmiddelpolitik • 15

Fritids- og foreningslivet • 16

- Rusmiddelpolitik i idrætsforening • 16
- Rusmiddelpolitik i ungdomsklub • 17

Festmiljøer • 18

- En bevillingsforening • 18
- Restauranternes SIG NEJ-kampagne • 19
- Unge bærer armbånd for “stoffrit område” • 19

Særlige boligområder • 20

- Boligsocial indsats målrettet unge • 21
- Kontakt til målgruppen • 21

Oversigter over indsatsområder og aktiviteter i projekt Narkoen ud af byen • 23

RUSMIDDELFOREBYGGELSE – i praksis

Narkoen ud af byen – et kommuneprojekt

Fra efteråret 2004 til april 2007 har 14 modelkommuner arbejdet målrettet med rusmiddelforebyggelse i de miljøer, hvor unge færdes, og rammen for et evt. rusmiddelbrug kan grundlægges: i grundskolen, på ungdomsuddannelserne, i fritids- og foreningslivet, i festmiljøet og i særlige boligområder.

Arbejdet er gennemført i forbindelse med projektet *Narkoen ud af byen*, der blev iværksat som opfølgning på regeringens handlingsplan "Kampen mod narko", oktober 2003.

Projektet havde til formål at nedsætte tilgængeligheden af illegale stoffer, nedsætte antallet af unge som eksperimenterer med stoffer og nedsætte de problemer, som knytter sig hertil. Desuden var det hensigten at udvikle en tværgående, koordineret og målrettet forebyggelsesindsats i de 14 udvalgte modelkommuner.

Kommunerne har arbejdet ud fra principper for effektive forebyggelsesindsatser og metoder, som relaterer sig til disse principper. Disse er beskrevet i *Vejledning for modelkommunerne i Narkoen ud af byen*, Sundhedsstyrelsen 2005.

DE 14 MODELKOMMUNER:

Ballerup
Bornholm
Hillerød
Holstebro
Kolding
Køge
Nakskov (nu Lolland)
Randers
Slagelse
Svendborg
Sønderborg
Varde
Viborg
Aars (nu Vesthimmerland)

Erfaringer og inspiration

Hvad virker? Og hvad virker ikke?

Det kan man desværre ikke give et entydigt svar på. Der er dog nogle metoder, som er mere virksomme end andre, når det gælder rusmiddelforebyggelse.

Dette hæfte indeholder konkrete eksempler på, hvordan rusmiddelforebyggelse er udført i de 14 modelkommuner. Der er tale om *bud* på praktisk udført forebyggelsesarbejde, hvor der er høstet både gode og mindre gode erfaringer. Forhåbent-

lig kan eksemplerne give inspiration til og indblik i forskellige måder, hvorpå dette arbejde kan planlægges og gennemføres andre steder.

Rusmiddelforebyggelse i praksis henvender sig til fagpersoner, der arbejder med rusmiddelforebyggelse.

Det samlede overblik og evalueringen af modelkommunernes arbejde findes i evalueringsrapporten *Evaluering af modelkommuneprojektet Narkoen ud af byen*, Sundhedsstyrelsen 2007.

Alkohol og narko under samme hat

I de fleste tilfælde er det en god idé at arbejde bredt med *rusmiddelforebyggelse* – dvs. med både alkohol og stoffer – frem for narkotikaforebyggelse alene. Det skyldes, at brugen af alkohol og narko kan hænge sammen.

Alkohol er som regel det første rusmiddel, den unge afprøver – og unge med et stort alkohol-

forbrug vil oftere eksperimentere med de illegale stoffer end unge, der drikker lidt alkohol eller slet ikke drikker.

Så en vellykket forebyggelsesindsats over for alkohol, vil samtidig have forebyggende effekt på brugen af narko.

Målet med rusmiddelforebyggelse er at påvirke de unges holdninger og adfærd, så de undgår eksperimentere med rusmidler – og især undgår de problemer og risici, som rusmidler kan indebære.

6 effektive principper

Disse principper kan være gode at tænke ind i planlægningen og udførelsen af rusmiddelforebyggelsen:

- **Begræns tilgængeligheden**

Tilgængeligheden er formentlig den enkelt-faktor, der har størst betydning for forbruget. Tilgængeligheden kan reguleres gennem rammer som åbningstider, lokaleindretning, regler mv.

- **Påvirk sociale normer og undgå sociale overdrivelser**

Det er både normalt og attraktivt at være stoffri og uden stort alkoholforbrug. Denne opfattelse skal de unge støttes i.

- **Lær de unge at stå imod gruppepres**

Kompetencen til at håndtere sociale situationer, som fx tilbud om rusmidler, skal udvikles.

- **Indgå i ligeværdig kontakt**

Interaktion, involvering og dialog er virksomme i undervisning og ved øvrig information. Envejskommunikation er ikke.

- **Inddrag familien**

Familien – og især forældrene – har stor betydning for den unges holdning til rusmidler.

- **Hold fast i fagligheden**

Forebyggelsen skal bygge på viden og ikke skrækhistorier som fx tidligere misbruges livshistorier og andre indslag fra "det virkelige liv". Det kan virke oplagt at sætte sådanne populære aktiviteter i værk. Men popularitet er ikke i selv et tegn på effektiv forebyggelse.

(Kilde: *Vejledning for modelkommunerne i Narkoen ud af byen*, Sundhedsstyrelsen 2005)

ORGANISERING af forebyggelsen

3 forhold er vigtige,
når man tænker rusmiddelforebyggelse
ind i en organisatorisk ramme

1

PÅ TVÆRS AF MILJØER

Forebyggelsen bør gå på tværs af de miljøer, de unge færdes i til daglig, så de unge møder en ensartet holdning til stoffer, uanset om det er i skolen, klubben, hjemme eller på diskoteket.

Når forebyggelsen skal gå på tværs, bliver koordinering og organisering helt centrale elementer i en systematisk og effektiv indsats.

2

TÆNK OMGIVELSERNE MED

Rammerne, som den unge bevæger sig i, skal være med til at understøtte normer om afstandtagen til brugen af illegale stoffer.

Rammerne er fx åbningstider og fysisk indretning på diskoteker, voksnes tilstedeværelse i nattelivet, adgang til alkohol- og stoffrie aktiviteter fx i fritidstilbud og foreningsregi.

3

DET LANGE SEJE TRÆK

Rusmiddelforebyggelsen er en vedvarende proces.

Holdningspåvirkning sker ikke ved enkeltstående kampanjer, men bør integreres i eksisterende rammer for at sikre kontinuitet i forhold til målsætninger og for at sætte rusmiddelforebyggelsen på dagsordenen i mange sektorer og miljøer.

På den måde er det muligt at påvirke normer og relationer – det er det lange seje træk, som skal bidrage til forankring og kontinuitet i arbejdet. Dette er en forudsætning for effekt.

Glimt fra modelkommunerne

I det følgende vises i glimt, hvordan forskellige modelkommuner har valgt at organisere den rusmiddelforebyggende indsats i forbindelse med projekt NARKOEN UD AF BYEN.

Forankring i SSP-organisationen

I Ballerup Kommune valgte man fra starten at lægge *Narkoen ud af byen*-projektet ind i kommunens SSP-organisation, som har eksisteret siden 1980 og derfor er solidt integreret i kommunens forebyggende indsats.

Ved at forankre *Narkoen ud af byen* i kommunens SSP-organisation, bliver forebyggelsen organiseret på tværs af fag og miljøer, idet SSP-organisationen både er tværfaglig og går fra top til bund i den kommunale organisation. Desuden får den ansvarlige projektkoordinator en platform at arbejde ud fra gennem et allerede etableret kontaktnet. Dette sparer meget tid og er en stor fordel for den driftsmæssige forankring.

SSP

SKOLE, SOCIALFORBVALTNING OG POLITI

SSP er et samarbejdsforum, der er etableret i langt de fleste kommuner. Formålet er at arbejde kriminalpræventivt i forhold til børn og unge, men også at opfange faresignaler og udviklingstendenser i forhold til børn og unges levevilkår. En naturlig følge heraf er, at rusmiddelproblemer og forebyggelse bliver en væsentlig del af indsatsen.

I Ballerup er arbejdet organiseret i en SSP-arbejdsgruppe på udførende niveau og en SSP-styregruppe på ledelses- og politisk niveau.

Fra projekt til drift

Slagelse Kommune har arbejdet projektorienteret med *Narkoen ud af byen* og har fra begyndelsen haft fokus på, hvordan de enkelte indsatser kunne fortsætte efter projektperiodens udløb. Det har bl.a. betydet, at flere projektindsatser er overgået til drift i allerede eksisterende rammer – fx er indsatserne i festmiljøet nu forankret hos Bevillingsforeningen og Slagelse Politi. Desuden er der etableret nye og tættere formelle samarbejdsrelationer mellem alle ungdomsuddannelserne og ungevejledningen.

Dette kræver en organisation, hvor der er sikret det nødvendige ejerskab hos deltagerne. Det er gjort gennem etablering af en række arbejdsgrupper for hver af indsatserne samt en styregruppe, der både politisk og fagligt er central for området.

Det videre arbejde med projektets indsatser er en god mulighed for at supplere det eksisterende forebyggende arbejde med nye områder og med en bredere kreds af samarbejdspartnere.

Det primære fokus i projektarbejdet skal være implementering og samarbejde netop for at sikre den fremtidige drift af de tiltag, der har vist sig at have effekt.

Koordinering gennem partnerskaber

I Hillerød Kommune har man kaldt projektet *Drug Stop 3400* med henvisning til byens postnummer og et navn med appel til de unge.

Drug Stop 3400 blev forankret i en bred tværfaglig indsats, hvor man har lagt vægt på at få engageret alle de mulige forebyggelsesmiljøer i et forpligtende samarbejde, der også ville række ud over projektperioden. Hensigten med at koordinere indsatsen via partnerskaber var, dels at udvikle et kommunalt værktøj til styring og vedligeholdelse af rusmiddelforebyggelsen, dels at sætte fokus på rusmiddelpolitik i grundskolen, på ungdomsuddannelserne, i klubber og foreninger samt i festmiljøet.

Partnerskabskontrakten

Den lokale indsats indledes med, der indgås en partnerskabskontrakt mellem *Drug Stop 3400* og skolen eller institutionen. Derved forpligter parterne sig til at gennemføre et forløb, hvis slutresultat er implementering af en rusmiddelpolitik på stedet. Skoler, institutioner, foreninger m.fl. fik udstukket en ramme for det konkrete arbejde med rusmiddelpolitik og skulle beskrive følgende:

1. Lokale værdier og mål for skolen eller institutionen
2. Retningslinjer og konsekvenser for samt bistand til den unge
3. Organisering – rusmiddelpolitikken indskrives i institutionens almene procedurer
4. Uddannelse af nøglepersoner.

Rusmiddelpolitikken udformes lokalt og skal indeholde regler og konsekvenser, men må ikke have som mål at føre til eksklusion, og der skal være taget stilling til, hvordan man tilbyder behandling, hvor det er påkrævet.

Partnerskabskontrakten er gensidigt forpligtende. Skolen eller institutionen skal bruge tid og personaleressourcer på indsatsen og forpligter sig til at indskrive de enkelte dele af rusmiddelpolitikken i de styringspapirer, man i øvrigt benytter for virksomheden – fx ordensreglement, virksomhedsplan mv. *Drug Stop 3400* bidrager med ressourcer til skolens eller institutionens arbejde alt efter behov og ambitioner.

KOMPETENCEUDVIKLING

De medarbejdere, der er i kontakt med de unge, skal rustes fagligt til den forebyggende opgave. Derfor har styrkelse af kompetencerne hos både professionelle og frivillige været en central del af NARKOEN UD AF BYEN-projektet i de fleste modelkommuner.

Kurser og temadage for fagpersoner

Kurser for medarbejdere, som til daglig arbejder med unge, var en vigtig del af indsatsen i Ballerup Kommune. Disse fagpersoner blev tilbudt fagspecifikke kurser om unge og stoffer i en eksperimenterende ungdomskultur. Kurserne havde til formål at formidle viden om rusmidlernes virkning og kvalificere deltagerne til at gå i dialog med de unge om stoffer.

Kurserne blev gennemført i et samarbejde med kommunens misbrugscenter og tilbudt undervisere i folkeskolen, produktionshøjskolen samt HG og HH, vejledere på ungdomsuddannelserne, klubpersonale, sagsbehandlere, praktiserende læger, kriminalforsorgen og ansatte ved politiet.

“Hash-samtalen” som grundbog

Bogen *Hash-samtalen* giver god basisviden om hash, brug, skadevirkninger og udbredelse. Desuden giver den vejledning i den motiverende samtale mellem den professionelle voksne og den unge hashryger.

Bogens formål er at få voksne til at sætte tidligt ind ved at gå i dialog med unge, der har hashproblemer. Bogen formidler en metode til dialog med den unge, som kan støtte den unge i at finde løsninger på sit hashproblem.

Bruger man bogen *Hash-samtalen* til kvalificering af nøglepersoner eller andre professionelle voksne, kan det anbefales at bruge tid og ressourcer på at gennemgå nogle samtaleøvelser, så bogens anbefalinger og metodebeskrivelser opleves og prøves af i praksis under supervision.

Hash-samtalen, af Morten Sophus Clausen, udgivet af Komiteen for Sundhedsoplysning, kan bestilles på www.sundhedsoplysning.dk

Kursus og netværksdannelse

I Sønderborg blev nøglepersoner i den rusmiddelforebyggende indsats inviteret på et 2-dages internatkursus. Kursets formål var både faglig kvalificering af praktikere på forebyggelsesområdet og etablering selv bærende netværk bestående af disse nøglepersoner.

Kurset omhandlede:

- Narkotikas virkning, indtagelse og narkotikas rolle i ungdomskulturen
- Unges sociale overdrivelser og begrebet "flertalsmisforståelse" ("alle de andre gør det")
- Lovgivning og politiets arbejde i festmiljøet
- Rusmiddelpolitik som et effektivt værktøj til at klargøre regler, holdninger og hjælpemuligheder
- Anerkendende kommunikation
- Netværksdannelse
- Desuden indgik bogen *Hash-samtalen*.

Målrettet kommunikation

I Ballerup Kommune har der været fokus på at optimere den interne kommunikation om projektet. Det har man gjort ved at skabe genkendelighed i sprog og grafik og ved at målrette formidlingen til de enkelte målgrupper.

I Ballerup har *Narkoen ud af byen* desuden sin egen hjemmeside med oplysninger om alt fra organisering til aktuelle aktiviteter, ligesom et elektronisk nyhedsbrev udsendt hver tredje måned til alle interessenter gav god respons.

Pressestrategi

Det er en god idé at formulere en pressestrategi, når man arbejder med unge og rusmiddelforebyggelse. Det er almindeligt, at pressen ønsker "dramatiske historier" i forbindelse med omtale af forebyggelsen. Men netop de dramatiske historier er ofte i modstrid med ønsket om at nedtone de sociale overdrivelser omkring udbredelsen af stoffer.

Synlighed er ikke et mål i sig selv. Derimod skal det sikres, at de rigtige budskaber når ud til de rette modtagere. I Ballerup Kommune er styringsredskabet i pressearbejdet en eksakt plan for "HVORNÅR skal HVAD kommunikeres ud til HVEM?"

Når det gælder forebyggelse i relation til børn og unge, spiller grundskolen en hovedrolle på grund af skolens brede kontaktflade til de unge og deres forældre. Grundskolen er desuden det indsatsområde, hvor der er forsket mest i effektiv rusmiddelforebyggelse.

GRUNDSKOLEN

Forebyggende læseplaner

I Holstebro Kommune har man udarbejdet en læseplan for forebyggelse og kriminalpræventiv undervisning i grundskolen. For hvert klassetrin fra 0.-10. klasse gennemgår læseplanen emner til undervisning, materialeforslag og gæstelærermuligheder med differentierede indsatser i forhold til elever og forældre. Rusmiddelundervisningen indføres delvist fra 6. klassetrin og i fuldt omfang fra 7.-10. klassetrin.

Inddragelse af forældrene

En læseplan for forebyggelse kan indeholde forslag til forældreinvolvering, fx et rusmiddel-seminar for forældre. Her er det erfaringen, at man skal fortælle om rusmiddelsituationen, som den er lokalt. Forældrene har ofte et billede af, at "det er jo ikke vores børn, der tager stoffer." Derfor er konkrete, lokale oplysninger vigtige.

Derudover er det vigtigt at formidle viden om stoffer og føre en god dialog uden løftede pegefingre om forældreansvar og problemer. Forældrene kan få telefonnumre og navne på SSP-konsulenten, telefonrådgivning og andre steder, de kan spørge om råd og hjælp, hvis det bliver aktuelt.

GRUNDSKOLEN KAN FOREBYGGE GENNEM

- En rusmiddelpolitik som ramme for indsatsen, herunder handleplaner for problemsituationer
- Samarbejde med forældrene om at udskyde alkoholdebut og undgå eksperimenter med stoffer
- At give effektiv rusmiddelforebyggende undervisning.

Fra *Vejledning for modelkommunerne i Narkoen ud af byen*, Sundhedsstyrelsen 2005

"Tackling-materialet"

Et målrettet undervisningsmateriale kan sikre forankring og integreret undervisning i forebyggelse. Det var begrundelsen for, at man i Kolding Kommune og de fleste andre modelkommuner valgte at inddrage materialet *Tackling – sundhed, selvværd, samvær*.

Tacklingmaterialet er udviklet i et samarbejde mellem Sundhedsstyrelsen og forlaget Alinea. Materialet har et amerikansk forlæg, og forskning har vist, at materialet har en målbar effekt med hensyn til at nedsætte elevernes forbrug af rusmidler og tobak.

Den danske version af materialet er tilpasset danske forhold. Tacklingmaterialet indeholder bl.a. information om tobak, alkohol og stoffer og lægger op til at arbejde meget aktivt med elevernes holdninger og personlige og sociale kompetencer.

Idé- og ressourcekatalog

En variation af en egentlig læseplan er et idé- og ressourcekatalog, som det man har udarbejdet i Randers Kommune. Kataloget er bygget op med idéer til forebyggende undervisning på klassetrinene 0.-3. klasse, 4.-6. klasse og 7.-10. klasse.

Ud for hvert tema er der angivet lokale ressourcepersoner eller steder, som lærerne kan kontakte for hjælp til at finde materialer eller til at levere egentlig undervisning. Der er på forhånd taget stilling til ajourføring af kataloget, der løbende bliver vedligeholdt af kommunens pædagogiske udviklingsafdeling.

Rusmiddelseminar for 7.-9.klassetrin

SSP i Viborg Kommune tilbyder et fire-dages rusmiddelseminar som forebyggende undervisning på 7.-9. klassetrin. Eleverne skal på seminaret arbejde i grupper. Opgaven er at udarbejde og præsentere en kampagne, fx en kortfilm.

Hver gruppe får en mobiltelefon, som gruppen kan bruge til at kalde konsulenter ind. Gruppens "livliner" er forebyggelsesaktører, fx Falck og Politi, som gerne stiller op med oplysninger eller mere dramatisk medvirken, hvis det drejer sig om en filmindspilning.

Så kan Falck hjælpe med at fingere en indlæggelse, og politiet "jagte" unge pushere ned ad gågaden til ære for fotografen. Det gør indtryk på de unge at møde denne velvilje. Samtidig kan "livlinerne" fortælle de unge faktuelle ting om narkotika, som de skal bruge i deres kampagner.

PRÆSENTATION AF RESSOURCESTEDER

1. Sundhedsplejen
2. PPR – Pædagogisk Psykologisk Rådgivning
3. Ungekontakten – CMF (Center for Misbrug & Forebyggelse)
4. SSP – Skole, Socialforvaltning og Politi.

Narkoen ud af byen, Randers kommune

RUSMIDDELSEMINAR

- Tidsforbruget er fire sammenhængende skoledage.
- Et afsluttende aftenarrangement for forældrene.
- Eleverne arbejder i selvvalgte grupper på 5-7 personer.
- Lærerne tilknyttes som konsulenter for eleverne.
- Lokaler, it- og av-midler stilles til rådighed.
- Høj frihedsgrad for eleverne i proces og kampagneform.
- Livliner via udleverede mobiltelefoner (politiet, SSP, amtets misbrugscenter, kommunens opsøgende medarbejder).

Narkoen ud af byen, Viborg kommune

Ungdomsuddannelserne har kontakt med netop den aldersgruppe, hvor forbrug af alkohol og illegale stoffer topper.

UNGDOMS UDDANNELSERNE

Et stort forbrug af rusmidler vil påvirke de unges læringsparathed direkte og øge risikoen for drop out. Så en begrænsning af de unges rusmiddelforbrug vil have positiv indflydelse på læringsmiljøet.

Ungdomsuddannelsernes indsats i forhold til rusmidler kan få afgørende betydning for de unges adfærd og normdannelse.

Men uddannelsesinstitutionerne er forskellige, og hver institution må derfor lægge sin egen linje. Udarbejdelse af en rusmiddelpolitik er et redskab til dette.

UNGDOMSUDDANNELSEN KAN FOREBYGGE GENNEM

- En rusmiddelpolitik, som sætter en ramme for den forebyggende indsats, og som passer til den enkelte skoles værdigrundlag.
- Tidlig indsats over for rusmiddelproblemer. Dette bør indgå som et element i de vejledningstilbud, der er for unge.

Fra Vejledning for modelkommunerne i Narkoen ud af byen, Sundhedsstyrelsen 2005

Netværk af frontmedarbejdere

I Aars (nu Vesthimmerlands Kommune) har man etableret et korps af frontmedarbejdere, dvs. fagpersoner med daglig kontakt til unge. Det kan være idrætslæreren, biologilæreren, klasse-læreren, studievejlederen, socialrådgiveren eller urobetjenten. På gymnasierne er det udvalgte lærere, der fungerer som frontmedarbejdere. Eksempler på frontmedarbejders opgaver:

- Ressourcepersoner for andre fagpersoner, som har brug for vejledning i at intervenere i forhold til unge med mulige rusmiddelproblemer.
- Deltage i udviklingen af andre forebyggelsestilbud fx kurser i konflikthåndtering, rusmiddelkendskab og førstehjælp for unge, som står i baren ved fester på gymnasiet.
- Tovholdere på udvikling af rusmiddelpolitik.

Frontmedarbejdere skal i særlig grad holde sig opdaterede inden for rusmiddelforebyggelse. Gruppen af frontmedarbejdere og rusmiddelkoordinatorer er tænkt som et selvbærende netværk, og det forventes, at SSP- organisationen bliver den fremtidige forankring af netværket.

Netværk af unge

Forebyggelsen på ungdomsuddannelserne kan også være tiltag, som involverer de unge i at arbejde med forebyggelse i fritiden.

I Varde Kommune har man således samlet unge fra overbygningsskoler og ungdomsuddannelser i gruppen "ung-NUB" – unge i *Narkoen ud af byen*. De unge arbejder på at få et ungdomshus, som skal være et alternativ til det kommercielle festmiljø. En anden aktivitet var en 24 timers-event med fokus på de unges egne muligheder for at påvirke hinanden i forhold til at sige nej til narkotika: "Stoffrit område – be an angel, stay clean". De unge har efterfølgende afleveret forslag til kommunen om et ungdomsråd samt etablering af et ung til ung-korps, der skal være ambassadører for et rusfrit ungdomsliv. Visionen er at skabe en "græsrodsbevægelse" mod narko gennem forskellige aktiviteter og netværk.

Temaugue om rusmiddelpolitik

Ligeværdig dialog uden fordømmelse og med respekt for de unges egen opfattelse af livet – det var nøgleordene, da Køge Handelsskole skulle planlægge en forebyggelsesindsats. Indsatsen blev konkretiseret i en temaugue på 2. års forløbet med fokus på rusmidler.

Temaugen blev afsluttet med en evaluering af gruppernes fremlæggelser og valg af det bedste projekt. Som selvstændig opgave valgte eleverne at formulere et udkast til en rusmiddelpolitik for Køge Handelsskole. Rusmiddelpolitikken blev præsenteret som en PowerPoint præsentation med flotte farver og illustrationer. Projektet blev evalueret på både indhold og præsentation.

EN RUSMIDDELPOLITIK KAN OMFATTE

- Regler mht. alkohol på skolen og til skolens arrangementer
- Information og undervisning om rusmidler
- Tilbud om støtte til elever med problematisk rusmiddelforbrug
- Forældreinformation og samarbejde
- Regler om rusmidler på evt. kostafdeling

Fra *Vejledning for modelkommunerne i Narkoen ud af byen*, Sundhedsstyrelsen 2005

DE UNGES BUD PÅ EN RUSMIDDELPOLITIK – EKSEMPLER

- Det er ikke tilladt at medbringe, indtage eller være påvirket af alkohol eller euforiserende stoffer på skolen.
- Hvis et misbrug bliver opdaget, bliver den pågældende indkaldt til et møde på skolen med elevens forældre, en SSP-konsulent og en psykolog.
- Ledelsen/lærerne skal reagere på de unges signaler, rygter og bekymringer.

Uddrag af Ida, Bettina og Tinas besvarelse (Køge Handelsskole). *Narkoen ud af byen*, Køge kommune

TIPS TIL TILRETTELÆGGELSE AF TEMAUGE OM RUSMIDLER

- Find en lærer eller mellemlider, som er personligt engageret.
- Mød eleverne respektfuldt og i øjenhøjde.
- Stil eleverne en konkret opgave – krævet et slutprodukt.
- Oplægsholdere skal være troværdige og uden løftede pegefingre.
- Eksterne oplægsholdere er nødvendige, men også en gennemgående lærer, eleverne kender.
- Vær fleksibel og dialogisk i planlægning og gennemførelse.

Forebyggelsen i de unges fritidsmiljø retter sig primært mod klubber og ungdomsskoler samt idrætsforeninger og andre foreninger – både kommunale og private.

Her opbygger de unge et netværk, og de møder ansvarlige voksne.

Fritids og forenings livet

Rusmiddelpolitik i idrætsforening

I Nakskov Kommunes idrætsforeninger har man implementeret en rusmiddelpolitik og suppleret den med andre indsatser, fx uddeling af oplysningsmaterialer, postkort, armbånd og små "info-cards" med nyttige telefonnumre. Alkohol- og narkotikakonsulenternes rusmiddelguide er også udsendt til foreningerne.

Rusmiddelpolitikken tog udgangspunkt i et materiale udarbejdet af DGI og blev tilpasset til den enkelte forening, fx ved at udvide indsatsen til også at omfatte doping.

For at sikre en reel proces og aktiv stillingtagen til det rusmiddelforebyggende arbejde, blev forslaget til en rusmiddelpolitik behandlet på to bestyrelsesmøder i de foreninger, som ønskede at gå ind i arbejdet.

Arbejdet med de forskellige elementer var tænkt som bredt forebyggende og oplysende. Men kampagnen tydeliggør også foreningslivets ansvar på forebyggelsesområdet.

FOREBYGGENDE OPGAVER PÅ FRITIDSOMRÅDET KAN VÆRE

- Sikring af, at unge kan være sammen i alkohol- og stoffrie miljøer
- Regler og rammer for fester
- Information og oplysning over for unge og evt. forældre
- Opmærksomhed på og tidlig indsats over for unge på vej ud i misbrug.

Fra Vejledning for modelkommunerne i Narkoen ud af byen, Sundhedsstyrelsen 2005

UDDRAG AF RUSMIDDELPOLITIK FOR IDRÆTSOMRÅDET I NAKSKOV KOMMUNE

1. Unge under 18 år drikker ikke alkohol. Såfremt de ønsker at nyde alkohol, skal de aflevere en skriftlig tilladelse underskrevet af forældrene til træner/instruktør.
2. De enkelte holds ledere skal altid være ansvarlige for egne deltageres gøren og laden – også de unge deltagere, der ønsker at nyde alkohol, og som på forhånd har fået en tilladelse til dette af forældrene.

Fra Narkoen ud af byen, Nakskov Kommune

Rusmiddelpolitik i ungdomsklub

I Aars Kommunes ungdomsklub startede processen med interviews af de unge om rusmidler, normer og regler. På baggrund af de unges udsagn blev der formuleret en rusmiddelpolitik, der tager afsæt i klubbens kultur og eksisterende regelsæt. Ved at tage udgangspunkt i de unges og medarbejdernes egen virkelighed, har man søgt at skabe et reelt ejerskab til rusmiddelpolitikken.

Gennem en beskrivelse af handleansvar og dialogprocedure gør rusmiddelpolitikken endvidere opmærksom på, at det er et fælles ansvar at handle i forhold til mulige problemer med rusmidler. Det gælder de unge, de voksne i klubben, og det gælder de unges forældre.

Denne tydelighed i forhold til ansvaret er anbefalelsesværdig, idet det netop er dér, en politik bliver udlevet.

Elementer i rusmiddelpolitikken

Ungdomsklubbens rusmiddelpolitik indeholder følgende elementer:

- Regler
- Dialogprocedurer (ung-voksen-forældre)
- Handleansvar
- Kontaktmuligheder
- Årlig revision af politikken.

UDDRAG AF UNGDOMSKLUBBENS RUSMIDDELPOLITIK

Bekymring

“Som ung har du pligt til at bede om hjælp hos en voksen, hvis du er bekymret for en ven eller kammerat. Især problemer med stoffer kræver professionel hjælp.

Som voksen og som medarbejder i klubben har du pligt til at reagere og handle ved den mindste bekymring. At kontakte ledelse eller professionelle er også at handle!

Er du i tvivl, kan du altid kontakte SSP (telefon) eller Streetwalker (telefon).”

Dialogprocedure

“Ved bekymringer vedrørende en ungs brug af alkohol, stoffer eller lignende, er dialogproceduren som følger:

Unge:

Det handler om den unge, og der tages i første omgang kontakt med den unge.

Forældre:

Ved gentagne tilfælde og stadig bekymring tages der kontakt til den unges forældre

SSP:

Såfremt eventuelle bekymringer fortsætter, vil der være mulighed for at tage kontakt til streetwalker eller SSP. Forældrene orienteres løbende om eventuelle tiltag, og der gøres notater i eget regi.

Socialforvaltning:

I alvorlige og/eller akutte tilfælde tages der kontakt til socialforvaltningen i overensstemmelse med reglerne for underretning.”

Narkoen ud af byen, Aars

Festmiljøer

Festmiljøet omfatter diskoteker, halfester, lukkede private fester samt festkulturen på ungdomsuddannelser mv.

EN FOREBYGGENDE INDSATS I FESTMILJØER OMFATTER

- En aktiv bevillingspolitik i kommunen
- Branchesamarbejde
- Regler og rammer på det enkelte udskænkingssted
- Regler og rammer for halfester og private fester
- Uddannelse af personale.

Fra Vejledning for modelkommunerne i Narkoen ud af byen, Sundhedsstyrelsen 2005

Festmiljøet er meget sammensat, og forebyggelsen må derfor ske på forskelligt grundlag. Det kommercielle festmiljø kan reguleres forebyggende gennem en aktiv kommunal bevillingspolitik. Det er afgørende at få festmiljøets aktører involveret i et forpligtende forebyggende samarbejde, som kan støtte håndhævelsen af lovgivning og politik, men som også kan styrke indsatsen betydeligt gennem frivillige ordninger og fælles holdninger.

I publikationen *Forebyggelse i festmiljøer – om alkohol og stoffer*, Sundhedsstyrelsen 2005 sættes der særligt fokus på, hvordan forebyggelsesinitiativer i festmiljøet kan planlægges og gennemføres.

En bevillingsforening

I Slagelse Kommune har man oprettet en bevillingsforening bestående af restauratører og politi, der således indgår i et formaliseret samarbejde. Tre principper er centrale i bevillingsforeningens arbejde:

- Nej til stoffer
- Nej til vold og hærværk
- Nej til udskænkning til mindreårige.

Det vurderes, at bevillingsforeningen har tilført festmiljøet en kvalificeret dialog mellem de interessenter, som før talte med og mod hinanden. Det er blevet nemmere for aktører i festmiljøet at samarbejde med politi og kommune. Foreningen har fx fået plads i kommunens bevillingsnævn. Og endelig er der en forretningsmæssig fordel ved at arbejde aktivt forebyggende: Restauranterne ønsker ikke at være "skoletaskediskoteker", dvs. opsamlingssted for berusede gymnasieelever. Sådanne "invasioner" betyder nemlig ofte, at det voksne, købedygtige publikum går hjem.

Bevillingsforeningen har lavet informationskampanjer, A3-plakater, infocards og en hjemmeside www.kortoggodtbyen.dk, som beskriver foreningens arbejde, kontaktadresser og relevante downloads.

Kom godt i gang med en bevillingsforening

- Sørg for politisk opbakning.
- Udnævn en procesansvarlig.
- Kontakt interesserede restauratører ("hav et formandsemne klar")
- Få konsulentbistand fra kommunen efter etablering.

Stoffrit område

Stoffrit område

Restoranternes SIG NEJ-kampagne

På en tema- og kursusaftenen for aktører i restaurationsbranchen satte man i Randers fokus på behovet for fælles holdninger. Under overskriften *Gå sikkert i byen* i Randers indgik 13 restauratører en forpligtende aftale om fælles regler mod narko. I dette "restauratørsamarbejde" er der enighed om, at unge, som pågribes i forbindelse med salg, besiddelse eller indtagelse af euforiserende stoffer, får to års karantæne fra alle de samarbejdende restaurationer. En SIG NEJ-plakat hænger fremme hos medlemmerne af samarbejdet.

Indsatsen kort

- Etablering af samarbejde ml. restauratører, kommune og politi
- En temaaften for restauratører: billede af narkotikasituationen
- Afholdelse af en kursusaften for 60 ansatte
- Iværksættelse af en fælles SIG NEJ-kampagne (plakat mv.).

Unge bærer armbånd for "stoffrit område"

I Svendborg Kommune blev det en succes at opfordre de unge til at erklære sig selv for "stoffrit område" ved at skrive under i hæfter, der var lagt frem bl.a. på uddannelsessteder og diskoteker. Som en synlig markering af beslutningen fik de et gul/sort armbånd. 4000 armbånd blev revet væk. Indsatsen var en del af "Tryk i natten" – et samarbejde med diskotekerne og politiet, som indførte to års karantæne for narkosalg og -brug samt vold.

Der var så stor interesse for kampagnen, at det var nødvendigt at begrænse brugen af armbåndet til 7. klasse og opefter, dels fordi det skulle hænge sammen med den rusmiddelforebyggende indsats i øvrigt, dels for ikke at kompromittere armbåndets signalværdi (hvis "de små" får armbåndet, gider de ældste ikke gå med det).

.....➤ **"Jeg erklærer hermed, at jeg har taget stilling til illegale rusmidler og besluttet at udnævne min krop til stoffrit område."**

Narkoen ud af byen, Svendborg

Et indsatsområde for rusmiddelforebyggelsen er "særlige boligmiljøer", dvs. kollegier, ungdomsboliger, udsatte boligområder m.fl. hvor unge også opholder sig og færdes.

Særlige boligområder

I de særlige boligområder sigter den rusmiddelforebyggende indsats primært på at nå gruppen af udsatte unge. Det er et åbent spørgsmål, om man gennem en indsats i et bestemt boligmiljø kan opnå en narkotikaforebyggende effekt. Men man kan gøre forsøget i et samarbejde med eksisterende aktører og aktiviteter. Det kan især være relevant, hvis der i kommunen er boligmiljøer, hvor stoffer er særligt udbredte, og unge dermed er i en særlig risikosituation.

En forebyggelsesindsats i særlige boligområder bør planlægges i flere trin. Det kan være vanskeligt at introducere en rusmiddelpolitik eller rådgivning af den unge uden først at have "bånet vejen" og få etableret kontakt til målgruppen og relevante aktører omkring målgruppen. Det kan altså være nødvendigt, som i de nedenfor beskrevne eksempler, at skabe en social ramme, hvor det er muligt at mødes om noget fælles som ikke handler om rusmidler. Tillid og etablering af personlige kontakter er centralt i den opsøgende indsats inden en egentlig rusmiddelforebyggende indsats bringes på banen.

EN FOREBYGGENDE INDSATS I BOLIGMILJØER KAN SKE VED AT:

- Samarbejde med eksisterende aktører og aktiviteter i områderne for at få indsatsen mod stoffer på dagsordenen
- Iværksætte initiativer, som er beskrevet inden for de øvrige områder (fx rusmiddelpolitik, individuel indsats mv.).

Fra Vejledning for modelkommunerne i Narkoen ud af byen, Sundhedsstyrelsen 2005

Boligsocial indsats målrettet unge

I Bornholms Regionskommune har man fokuseret på et særligt boligområde, hvor en tilførsel af yderligere forebyggende ressourcer ville have en effekt. Der er i forvejen en opsøgende gadeplansarbejder, og *Narkoen ud af byen* har tilført endnu én. Desuden blev der samlet kontaktpersoner – "frontpersonale" – i skole, klub, daginstitutioner og hjem til et netværk i og omkring boligområdet.

Den opsøgende indsats er baseret på tilstedeværelse, tillid og etablering af personlige kontakter over tid. På dette grundlag kan den opsøgende medarbejder opfange tidlige signaler på mistrivsel og historier om narkomisbrug.

En god og ligeværdig kontakt med de unge – uden brug af løftede pegefingre – er afgørende for den opsøgende medarbejders muligheder for at komme i dialog med de udsatte unge.

Derudover lægges vægt på kontakten med forældrene – at hilse på og være til rådighed som en netværks- og sparringsperson, når forældrene oplever, at der er problemer med deres unge.

Arbejdet som opsøgende medarbejder i boligområdet handler meget om at være nærværende og åben for, hvad der sker. Indsatsen er hovedsagelig praktisk og situationsbestemt.

Af særlige aktiviteter i boligområdet kan nævnes alkoholfri grill-fest for beboerne, hyttetur til Sverige, biografbesøg og større ungdomsfester i skater-hallen med over 100 deltagere. Der er startet en eftermiddagscafé med foreløbig en ugentlig åbningsdag. Caféen tiltrækker unge efter skoletid. De opsøgende medarbejdere er ansvarlige for caféen.

Indsatsen har allerede haft effekt. Fx medførte de øgede sommerferieaktiviteter i 2006 et målbart fald i den registrerede kriminalitet for aldersgruppen 13-15 år.

Kontakt til målgruppen

I Sønderborg har man sat fokus på et særligt boligområde med mange indvandrerfamilier og beboere med få ressourcer. Indsatsen skulle ikke signalere "problemer igen", men være en åben invitation til at sætte ressourcer og forebyggelse "på dagsordenen". En flyer, suppleret af en avisannonce, blev delt ud i området, og arrangementet blev i en ramme af fællesspisning og musik båret af et fælles oplæg om ungdomsliv og mere end 10 workshops.

Efter en velkomst og et generelt oplæg fra koordinatoreren om ungdomskultur, startede grillfesten med spisning. Imens åbnede de mange workshops, og beboerne kunne gå til og fra.

Formålet var at komme i dialog om de unges udvikling i teenageårene, opdragelse, rusmidler som en del af unges identitetsdannelse og at diskutere forhold som flertalsmisforståelser, alkohol, narkotika og lovgivning. At det blev en slags havefest midt i boligområdet samlede mange mennesker, samtidig med at der var mulighed for at gå til og fra arrangementet.

Følgende aktører deltog i arrangementets workshops

- SSP og *Narkoen ud af byen*
- Integrationsrådet
- Rådgivningscentret
- Jobkonsulent EUC Syd
- Ungdommens Uddannelsescenter
- Sønderjyllands Amts Misbrugscenter
- Highfive – ungdomsprojekt
- Klub Metro
- Ungdomsskolen
- Kommunens gadeplansmedarbejdere
- Skolen
- Politiet.

Narkoen ud af byen, Sønderborg

Indsatsområder og aktiviteter i projekt NARKOEN UD AF BYEN 2004-2007

BALLERUP KOMMUNE	
Aktiviteter/indsatser	Målgruppe
Grundskolen	
Præsentation af Tackling	7. classes lærere
Tackling i kommunens 7. og 8. klasser	7. og 8. classes elever og lærerne
"Gå-hjem-møde" om SSP-håndbog samt folderen "Rusmiddelkompetence"	SSP-kontaktlærere
Ungdomsuddannelserne	
Oplæg à 3 timer om rusmidler	12 handelsskoleklasser på 1. år
Konferencedag: På vej mod en rusmiddelpolitik	Handelsskolelever fra 3 årgange
Rusmiddelpolitik på Handelsskolen – endelig formulering, vedtagelse og lancering	Handelsskolen i Ballerup: BEC Business
Festmiljøet	
Stoffrie festmiljøer – dialogmøde	Politiet og repræsentanter fra Handelsskolen
Spot-tjek v. politiet i samarbejde med diskotek: 2 weekender (à 3 dage) med skærpet opmærksomhed på stoffernes tilgængelighed i diskoteksmiljø	Unge i festmiljøet
Rådgivning for fagpersoner/kompetenceudvikling	
Etablering af tværfaglig rådgivningsgruppe (socialrådgivere, psykolog, ungdomsvejleder, sagsbehandler)	Frontpersonale, der har bekymring om en ung
Temadage og oplæg + afsluttende fælles temaaften om "Unge & Stoffer"	Frontpersonale: Folkeskolelærere, undervisere på ungdomsuddannelserne, klubpersonale, sagsbehandlere, praktiserende læger, Kriminalforsorgen, ansatte ved Gladsaxe politi
Produktion af dokumentarfilm á 10-15 min.: "Unge fortæller om stoffer" – med unge fra kommunens misbrugscenter. Indgår i oplæg	Alle kursusdeltagere + elever på skoler og ungdomsuddannelser
Ung-til-ung	
Open Air koncert med Magtens Korridorer arrangeret af Ungdomshuset Vognporten	Ungdomshuset Vognporten og alle interesserede
Weekendkursustur: Oplæg om stoffer + introduktion til ung-til-ung metode	Ungdomsrådet + brugere af ungdomshuset
Temaaften om stoffer	Ungdomsrådet + brugere af ungdomshuset
Andet	
Hjemmeside for NUB under www.netstof.dk – Hvem står bag – NUB – Ballerup	
Afslutningskonference for alle med tilknytning til NUB: fagfolk, politikere og unge	

BORNHOLMS REGIONSKOMMUNE	
AKTIVITETER/INDSATSER	MÅLGRUPPE
Grundskolen	
Tackling (undervisning af lærere)	7. klasselærere og den pædagogiske leder på Nexø skole.
Tackling	Undervisning er sket i to klassetrin på Nexø skole (7. og 8. klasse)
Tackling udbredt til 11 grundskoler på Bornholm. Lærerne fra Nexø skole fungerer som konsulenter for "nye" skoler som arbejder med materialet.	7. klasselærere, 7. 8. klassetrin
"Åben konsultation" på Nexø Skole	Lærerne og øvrigt frontpersonale kan henvende sig, hvis de har bekymringer for et barn.
Ungdomsuddannelserne	
"Hash-samtalen". Undervisning ved Henrik Holst (gentages i marts måned ved Silas Charlotte Houlberg).	Studievejledere på 10. klassecentret, ungdomsuddannelserne, produktionshøjskolen og UU-vejledere
Udarbejdelse af folder "Det er ok at sladre"	Alle ungdomsuddannelser
Temadag om rusmiddelpolitik	Elevråd fra alle UU samt studievejledere
Rusmiddelpolitik	Flere ungdomsuddannelser er konkret i gang med at udarbejde en rusmiddelpolitik
Socialt udsatte børn og unge (Nexø)	
Ansættelse af gademedarbejder	Socialt udsatte børn og unge i boligområde i Nexø
Udarbejdelse af rapport (Nexø rapporten)	Identifikation af indsatsområder i det konkrete boligområde
Sommerferietilbud til de unge (aktivitetstilbud i en 3 ugers periode over sommeren).	60 børn deltog
Andet	
Kursus i tavshedspligt og underretning	2 dages kursus for frontpersonale i Nexø
Kursus for at skabe overblik over "hvem der gør hvad" (Jf. Ballerup modellen)	
To-dages kursus med psykolog Jytte Gandløse (samtaleteknik) i februar.	Frontpersonale

HILLERØD KOMMUNE	
Aktiviteter/indsatser	Målgruppe
Grundskolen	
Rusmiddelpolitik: Partnerskabsaftaler udformet som kontrakter på syv grundskoler – et forsøg på at fastholde fokus på rusmiddelforebyggelse i en travl hverdag	Grundskolerne
Kurser for lærere :fakta om rusmidler, rusmiddeldidaktik, forældremøder mv.	65 lærere fra samtlige skoler i Hillerød
Tackling	7. klasse
"Alle de andre gør det "	6. klasse
Fælles oplæg for alle 8. klasser	Alle 8. klasses elever i Hillerød
Forældremøde i samarbejde med natteravnene (mere end 80 forældre)	
2) Forældremøder på grundskoleniveau	Forældre
Inddragelse af Skævinge Kommune	
Ungdomsuddannelserne	
Rusmiddelpolitikker på ungdomsuddannelserne	Erhvervsskolen Hamlet – Hillerød
Frederiksborg Gymnasium	
Hillerød Handelsskole	
DRUG STOP 3400 LOGO	Vundet af elev på Gymnasium
Festmiljøet	
Møde med og kursus for bevillingshavere og politi	Restaurationsejere, politi, politikere
Udsendelse af klistermærker til restauratører etc. i festmiljøet med logoet: "Narko anmeldes til politiet"	
Fritid og foreninger	
Fælles rusmiddelpolitik	Fritids- og Ungdomsklubområdet
Rusmiddelpolitikker	4 sportsforeninger
Andet	
Forebyggelse på tværs	Netværk
Filmprojekt – kommunikationsstuderende fra RUC optog film om professionelle netværk som start	
DRUG STOP 3400 Konference	50 deltagere fra skole, klub, socialforvaltning, direktører, ledere, politikere mv.
Kursus i "Hash-samtalen"	115 har gennemført kursus
Xperimentet	80 unge og 40 professionelle
Afslutning – forankringskonference	Byråd og relevante ledere
Uddeling af DRUG STOP handle-, videns- og ruskort, samt hash-kasser og kasser til ungdomsuddannelser	Samtlige skoler, skoleprojekter, huse, mv. og ungdomsuddannelser mv.
Møder vedrørende rusmiddelpolitikker	Grundskolerne og ungdomsuddannelserne
Afholdelse af Xperimentet (alkoholfrit arrangement for de unge)	De 15-20-årige i Hillerød
Udarbejdelse af streamers til ophæng i blandt andet butikkerne.	

HOLSTEBRO KOMMUNE	
Aktiviteter/indsatser	Målgruppe
Grundskolen	
Tackling	Præsentation for 25 skoleledere
Rusmiddelseminarer	14 seminarer er afholdt med 7-10 klasses elever
Temadag om fakta og stoffer	9. klasser (82 elever)
Tackling kursus	Kurser for lærerne
Der er indkøbt materiale til alle 7. klasser	
Læseplan (arbejde i forhold til at udarbejde materiale til og evaluere forebyggende læseplan for grundskolerne 0-10 klasser)	Møder i nedsat arbejdsgruppe (skoleledere, SSP koordinator for politikreds og kommunen og leder af åben rådgivning)
Ungdomsuddannelserne	
Tema dag for Handelsskolen (oplæg om kommunens tilbud, NUB m.m.)	Ca. 200 elever og lærere på Handelsskolen
Rusmiddelpolitik Handelsskolen	Møde med trendsættere
Procesdage med skolens elever	
CVU seminariet	Oplæg om stoffer for pædagogstuderende
Rusmiddelpolitik Teknisk skole (hjælp i forbindelse med redigering af eksisterende rusmiddelpolitik)	Afdelingsleder Teknisk skole, Forebyggelseskonsulent amtet, Koordinator
Festmiljøet	
Trygt natteliv	Nedsætte arbejdsgrupper vedrørende drug wipes og UV lys i nattelivet
Andet	
Orienteringsmøde med omegnskommuner omkring NUB, indsatser i projektet m.m.	SSP i Ulfborg-Vemb, politi m.m. (20 personer)
Kursus i den motiverende samtale (3 kurser)	Frontpersonale: lærere, politi, sundhedsplejerske, rådgivere m.m.
SSP kurser, oplæg i SSP+	Diverse frontpersonale i SSP
Temadage misbrugspolitik i Ny Holstebro Kommune	fagfolk, politikere m.m.
På baggrund af mødet blev der nedsat en arbejdsgruppe, der skal komme med oplæg til misbrugspolitik der skal politisk godkendes	
Rusmiddelpolitik friskole	Møde med "trendsættere" (udvalgte elever på skolen)
Kortlægning af brugen af illegale stoffer på kasernen og etablering af et samarbejde med kasernens socialrådgiver	Kasernen
SMASH (SMS/HASH program)-udsendelse af kort i kuverter til unge i ny Holstebro Kommune, plakater opsat m.m.	Udsendelse til minimum 3700 unge i Ny Holstebro Kommune i alderen 15-19 år

KOLDING KOMMUNE
Aktiviteter/indsatser
Grundskolen
Seminarer for SSP-skolegrupperne
Undervisning og dialog i relation til 7.-10.-klasse (Tackling i 15 7. klasser og 24 8. klasser)
Dialog med forældrene
Ungdomsuddannelserne
Kampagnemotivering
Narkoen ud af byen - tematiseret projektuge/ung-til-ung korps (afholdt møde med elevrådene med henblik på udarbejdelse af ung-til-ung projekt).
Rusmiddelpolitik
Forældrearrangementer – ung-til-voksen
Fritids- og foreningslivet
Inddrage interesserede idrætsforeninger og ungdomsklubber i forebyggelse, herunder fokusere på udarbejdelse af rusmiddelpolitikker (en idrætsforening har udarbejdet og en anden afventer)
Andre aktiviteter
På Kolding Sygehus' skadestue er der endvidere to sygeplejersker, som i en forsøgsperiode frem til 1. januar 2007 laver en registrering og en undersøgelse af alle unge under 18 år, der kommer ind på skadestuen. Formålet med denne undersøgelse er at undersøge, hvor mange unge der har taget stoffer, inden de henvender sig på skadestuen.
I forbindelse med projektet har Kolding Kommune i samarbejde med Fredericia Kommune fået udarbejdet en rapport, som er en kortlægning og en anbefaling af problemet med misbrug hos unge under 18 år. Rapporten er netop offentliggjort og i den, er der nogle anbefalinger i forhold til den konkrete indsats i forhold til konkrete personsager. Disse erfaringer og den viden, der er opsamlet her, vil naturligvis indgå i det videre arbejde med "Narkoen ud af byen".

KØGE KOMMUNE	
Aktiviteter/indsatser	Målgruppe
Grundskolen	
Kursus i Tackling for lærere og SSP lærere	Lærere i grundskolen
Udvikling af koncept til 6 klasse om social pejling	Elever og forældre i 6 klasse
Kurser i den svære samtale	Alle ansatte med ungekontakt
Udvikling af rusmiddel-forebyggende og kriminal-præventiv vejledning	Lærere i grundskolen og SFO
Forældremøde med fokus på rusmidler, teenageliv og voksenrollen	Forældre til børn i 6/7/8 klasse
Kursus om rusmidler til ansatte i Køge kommune	Lærere, pædagoger, uuv-vejledere og socialrådgivere
Koncept om trivselsgrupper (forældresamarbejde) afprøves	Forældre og lærere
Ungdomsuddannelserne	
Udarbejdelse af rusmiddelpolitik og temauge om rusmidler	Eleverne på HG2 på Handelsskolen
Festmiljøet	
Afholdelse af møder og overdragelse af fremtidig ansvar til netværket selv med politiet som koordinator	Nattelivs netværket
Individrettede indsatser	
Kurser i den svære samtale	Vejledere, sagsbehandlere, socialrådgivere (30 deltagere)
Tema eftermiddag om "unge og rusmidler", psykisk syge	Rådgivere og vejledere i kommunen (143 deltagere)
Hotline funktion, hvor medarbejderne kan trække på koordinator ifht. afklaring, videreformidling og rådgivning ifht. rusmidler	Vejledere, sagsbehandlere, socialrådgivere
Andet	
Arrangement på Køge torv (fokus på rusmiddelforebyggelse)	Lions Club, Natteravnene
Udvikling af mediestrategi for at gøre opmærksom på NUB	Koordinator og mediekonsulent
Kursus om rusmidler i boligområdet Hastrup	Frivillige voksne
Kursus om rusmidler til Skovbo ungdomsråd	Unge i alderen 14-17 år
Rusmiddelkampagne på Køge torv (gadeteater m.m.)	Politiet, Lions Club, Natteravnene og Køge teaterscene
Lektioner omkring rusmiddelforebyggelse, troværdige voksne og handlemuligheder	Pædagogstuderende på 5. semester på Gentofte Seminarium
Udarbejdelse af computerspil og to forebyggelsesfilm	Computerspil til alle unge, der er interesserede
Forebyggelsesfilm til brug ved forældremøder	

NAKSKOV KOMMUNE
Aktiviteter/indsatser
Grundskolen
Teaterforestilling for de ældste klassetrin (gennemføres igen i februar)
Anvendelse af rusmiddelguide samt forældreguide
Ungdomsuddannelserne
Udarbejdelse af rusmiddelpolitik
Temadag på Uddannelsescentret m.fl. med workshops og oplæg.
Festmiljøet
Udarbejdelse af rusmiddelpolitik
Oplysningskampagne
Fritids- og Foreningslivet
Udarbejdelse af rusmiddelpolitik
Foredragsarrangement
Oplysningskampagne
Andet
Musikarrangement for de unge hvor der ligeledes blev uddelt armbånd.

RANDERS KOMMUNE	
Aktiviteter/indsatser	Målgruppe
Grundskolen	
Udarbejdelse af idékatalog	Elever, forældre og medarbejdere ved folkeskoler og privatskoler i Randers
Etablering af sundhedsråd på folkeskolerne og til dels privatskolerne.	
Udsendelse af vejledende materiale til rusmiddelpolitikker	Skoleafdelingen og skolekonsulenten
Ungdomsuddannelserne	
Uddannelsesrådet har vedtaget beslutning om at alle ungdomsuddannelser skal udarbejde en rusmiddepolitik	Ungdomsuddannelserne i Randers
Festmiljøet	
Temaaften med restauratører: "Gå sikkert i byen i Randers"	Formidlere: Randers Politi, restauratører, kommunekoordinatoren og repræsentanter fra bevillingsnævnet
Fritidslivet	
Indkaldt til møde med klubberne i samarbejde med koordinatoren for projekt gadeplan med det formål at etablere et fælles forum for klubberne – Klubbernes Fælles Forebyggelsesforum (KKF), hvor man kan drøfte kompetenceudvikling af medarbejdere, forslag til rusmiddelpolitik etc.	Aktuelt samarbejder SSP-konsulent, Gadeplansprojektet og Randers Ungdomsskole med at udforme organisationen for Klubbernes Fælles Forebyggelsesforum
Vejledende materiale til udarbejdelse af rusmiddelpolitikker i klubber og foreninger.	Formidlet til den kommende Kulturdirektør
UNG-UNG - kvalificeres og udvikles i løbet af foråret 2007	Idéudviklingsseminar afvikles i april/maj måned for "Ung til Ung-grupper" med projekter som rusister, sexualister, debattører, m.m.
Andet	
Den motiverende samtale	Lærere+AKT-lærere samt undervisere og klubmedarbejdere fra Randers Ungdomsskole
Alkoholfrie arrangementer for de unge i Randers Festuge – Unight samt JuleNight med kendte musiknavne. Der blev ligeledes uddelt armbånd til de unge, hvormed de signalerer stoffrit område og "nej tak" til stoffer, når de bærer dem	Samtlige unge i alderen 13-20 år i NyRanders kommune

SLAGELSE KOMMUNE	
Aktiviteter/indsatser	Målgruppe
Grundskolen	
Udarbejdelse af rusmiddelpolitik	Ledelse, lærere og elever
Tackling tilbudt til alle 7. klasserne i Slagelse Kommune	7. classes elever og lærere
Evalueringsmøder – Tackling	Lærerne
Undervisningsmateriale om flertalsmisforståelser	Elever (lærere)
Etablering af forsøg med anonym rådgivning	Xclass (10. klassecenter)
Ungekonference – om sundhed, livsstil og dagligdag for unge i Slagelse 2006	Lærere og elever
Uddannelse af frontpersoner (temadage/opkvalificeringsforløb)	Ledelse og lærere
Ungdomsuddannelserne	
Udarbejdelse af rusmiddelpolitik, herunder vejledning vedrørende implementering af rusmiddelpolitik.	Ledelse, lærere og elever
Undervisningsmateriale om flertalsmisforståelser	Elever og lærere
Uddannelse af frontpersoner (temadage/opkvalificeringsforløb)	Lærere/undervisere på ungdomsuddannelserne
Festmiljøet	
Etablering af en bevillingsforening	Restauratører, bevillingsnævn, politi, SSP
Sociale indsatser	
Etablering af ungeteam med henblik på fastholdelse i uddannelse, vejledning og vidensdeling	Alle ungdomsuddannelser, grundskolen, forvaltninger, SSP, UU
Andet	
Samlet vejledning om det forebyggende arbejde i grundskolen	Lærere, skoleledere, bestyrelser mv.
Tilbud om temadage/opkvalificering	Nøglepersoner (pæd., klubfolk, sagsbehandlere, vejledere, politi mm.)
Udarbejdelse af pjece: "Regler om rusmidler"	Forskellige aktører i kommunen

SVENDBORG KOMMUNE	
Aktiviteter/indsatser	Målgruppe
Grundskolen	
Forældrekursus i grundskolen	Forældre til elever i 6. klasse
Promovering af projekt "Stoffrit område" på skolerne i sammenlægningskommunerne	Elever og lærere fra 7. klasse og opefter.
Teaterforestilling for de unge ("Jeg er sgu da ikke narkoman" – fokus på opture og nedture)	Alle kommunens 8. klasses elever og lærere i kommunen
"Hjælp til selvhjælp": Arrangement på fire skoler i Svendborg for alle 7. og 8. klasses elever og deres forældre i Svendborg Kommune (fokus: hvor kan de unge og forældrene henvende sig, hvis der skulle opstå problemer med rusmidler). Har modtaget finansiering fra Det Kriminalpræventive Råd og eget SSP-udvalg	Ca. 1100 7. og 8. klasses elever og deres forældre
Ungdomsuddannelserne	
Misbrugsdag på Svendborg Erhvervsskole (temadag: "Stof til eftertanke" om primært hash, forskellige oplægsholdere)	Elever og lærere
Misbrugsdag på Gymnasiet – besøg af Henrik Rindom	Elever og lærere
Introture på ungdomsuddannelserne	Eleverne på ungdomsuddannelserne
Festmiljøet	
Uddannelse af dørmænd og restaurationspersonale. (udvidet med stofrelateret undervisning af Fyns Amts Behandlingscenter/Ungeafdeling, Svendborg)	Dørmænd og restaurationspersonale
Andet	
Handlevejledningen (fra bekymring til handling)	Aktører og muligheder i kommunen i relation til stofrelaterede problemer
Rusmiddelguide (fælles undervisningsmateriale)	Grundskole og ungdomsudd
Bod med armbånd – skrift på armbånd "stoffrit område" (Open Air) (ca..400 armbånd uddelt mod en underskrift)	Kommunens borgere – primært de 15-25-årige
Sommerferietur for 9 sårbare unge piger samt opfølgning med biograftur	Piger, der havde brug for et pusterum fra hverdagen
Oplæg om projekt "Narkoen ud af byen"	Rotary Svendborg
Uddannelse af frontpersonale (kursusdage i hash-samtalen)	Professionelle og frivillige aktører (der er uddannet ca. 100 professionelle og 60 frivillige i hash-samtalen)
Fyraftensmøde i Svendborg – Teater med Jens Arentsen og Ivan Mikkelsen	Primært folkeskolelærere men ligeledes andre interesserede
Happening	Opsendelse af balloner i forbindelse med åbningen af Svendborg festdage – symbol på "Narkoen ud af byen" og festdage uden stoffer
Hjemmeside for projekt "Narkoen ud af byen" i Svendborg (www.narkoenudafbyen.dk)	Alle interesserede

SØNDERBORG KOMMUNE	
Aktiviteter/indsatser	Målgruppe
Grundskolen	
Rusmiddelpolitik i grundskolen i Sønderborg Kommune godkendt. Skal indgå i den kommende børne-unge politik i Ny Sønderborg Kommune	Grundskoler i Sønderborg og fremadrettet Ny Sønderborg Kommune. Endelig godkendelse af politik på Skoleledermøde i forvaltningsregi
Elevarrangement	8 klasse elever og lærere (100 deltagere)
Ungdomsuddannelserne	
Rusmiddelpolitik	Teknisk skole EUC Syd har indført rusmiddelpolitik. På Handelsskolen er en rusmiddelpolitik under udarbejdelse
Forældremøder	Forældre og lærere til elever på 8. og 9. årgang (50 deltagere).
Havefest i belastet boligområde (workshops, events, fællesspisning m.m.)	Unge og forældre til belastede unge i det konkrete boligområde.
Festmiljøet	
Forpligtende aftale mellem restaurationer og politi vedrørende indsatsen i nattelivet	Restaurationer i Sønderborg og politi
Kampagnemateriale til brug i festmiljøet (plakater m.m.). Plakaterne opsættes på restaurationer i byen for at gøre opmærksom på "reglerne" i byen og konsekvenserne ved overtrædelse	Restaurationer i Sønderborg
Kursus for restaurationspersonale	
Spotte problemgæster, kommunikere uden at optrappe en situation, førstehjælp i forbindelse med forgifninger	
Andet	
Udarbejdelse af hjemmeside med rådgivning for alle unge	Alle unge
Rusmiddelpolitik i ungdomsskole og ungdomsklubber i Sønderborg Kommune godkendt	Ungdomsskole og ungdomsklubber i Sønderborg Kommune Endelige godkendelse af politik på Skoleledermøde i forvaltningsregi
Internetbaseret spil til de unge (6. klasse)	Brug i klubber og væresteder for unge
2 dages kursus for voksne som har unge kontakt (undervisning i kommunikationsredskaber m.m.)	Politi, PPR, produktionsskole, specialinstitutioner. repræsentanter fra Socialforvaltningen, familie-unge rådgivning m.m. 55 deltagere
Fire Rescue	
En uges brandmandsuddannelse i samarbejde med Brand og Redning for ca. 15 årige i periferien af problemer med henblik på holdningsbearbejdelse o. m. a.	
Tackling	Alle klasselærere i 6-10. klasser har gennemført kursus i tackling

VARDE KOMMUNE	
Aktiviteter/indsatser	Målgruppe
Grundskolen	
Rusmiddelforebyggende undervisningsplaner er udarbejdet	
“Alarm-projekt” -teaterstykke omhandlende det at venner sælger til venner (venne-pusheri), og at venner påvirker venner	8.-10. klasserne i Varde Kommune
Introduktion i brugen af “tackling”	Klasselærere (7. klasser)
Forældre og elevarrangement om “hash og unge”	8. klasse
Ungdomsuddannelserne	
Ungeinvolvering	Møde med 300 elever og lærere på gymnasieudd.
UNG NUB (ungeinvolvering)	Unge fra ungdomsuddannelserne
Rusmiddelpolitik	Handelsskolen
Ung event (24t): bud på fremtidig forebyggelse	Alle 15-20 årige
Festmiljøet	
Forpligtende samarbejdsaftale mellem festmiljø, politi og Varde Kommune	Bevillingsnævn, restauratører, politi og Varde Kommune
Kurser for bar- og restaurationspersonale omkring rusmidler, førstehjælp og lovgivning	Bar- og restaurationspersonale
Forældrearrangement “Hvordan overlever man især som forældre med en teenager i huset?”	Forældre, teenagere
Forældre arrangement	Forældre til unge i grundskolen, skolebestyrelse, SSP, forebyggelseskonsulent
Forældre arrangement “Ung i Varde -grund til bekymring”	Paneldebat for alle interesserede forældre
Andet	
Kick-off konference	SSP, politikere, sundhedsplejen, unge repræsentanter, pædagoger, foreningsfolk, embedsfolk, skolelærere, klubfolk m.m.
Etablering af netværk for X'ere	X'ere, KFUMs sociale arbejde, SSP, boligområder
Rusmiddelpolitik foreningslivet	Varde Håndboldklub, juniorafdelingen
Kursus i hash samtalen (3 kurser)	studievejledere fra ungdomsuddannelserne, SSP, ungdomsklub, Socialforvaltning, skoler
Kampagne omkring brug af ID kort	Hele Ny Varde Kommune

VIBORG KOMMUNE	
Aktiviteter/indsatser	Målgruppe
Grundskolen	
Rusmiddelseminarer – i alt 27	Elever i grundskolen 7.- 9. klasse
Ungdomsuddannelserne	
Etableret samarbejde med Amtets misbrugscenter omkring tilbud om konsulentbistand til udvikling af rusmiddelpolitikker	Misbrugskonsulenter fra Amtets misbrugscenter og SSP konsulent fra Viborg Kommune
Undervisning og inspiration til aktiv rusmiddelpolitik	Viborg kommunes 3 gymnasier, 14 afdelingsledere EUC midt
Rusmiddelpolitik	EUC midt. Proces i gang på gymnasiet
Festmiljøet	
Etablering af samarbejde med politiet omkring udbud af uddannelsesforløb for restaurationsbranchen – DRUGWISE	Politi og projektkoordinator
DRUGWISE afvikles 3 gange	3 x 40 ansatte på Viborgs diskoteker
Workshop med restauratører	Restauratører, SSP, politi og Viborg Amts misbrugscenter
Fritidslivet	
Etableret samarbejde med amtets misbrugscenter omkring tilbud om konsulentbistand til udvikling af rusmiddelpolitikker	Misbrugskonsulenter fra Amtets misbrugscenter og SSP konsulent fra Viborg Kommune
Kontakt etableret med Viborg Idrætsråd med henblik på indførelse af rusmiddelpolitikker i sportsklubberne i Viborg kommuner	
Aktiv rusmiddelpolitik vedtaget og i proces i Karup-Kølvrå Idrætsklub	
Andet	
NUB-KO samarbejde etableret med sammenlægningskommuner	SSP-nøglepersoner, ungdomsskoleledere, klubpædagoger
Møder i NUB-KO (formidle indsatsen til omegnskommunerne)	Lærere, SSP nøglepersoner, ungdomsskoleledere, klubpædagoger etc.
Unge seminar	28 unge i alderen 15-20 år høres om rusmidler
Kampagne aften om rusmidler for forældre	Forældre til unge i to 8 klasser
Udgivelse af bogen "Tættere på os – helt ærligt! OM unges ufiltrerede meninger"	
Udgivelse af bogen "Man skal kunne vinde noget" – om metoden rusmiddelseminaret. Inspiration til professionelle.	
Foredrag om Narkoen ud af byen og anerkendende rusmiddelundervisning	40 norske fagfolk
Kursus i Hash-samtalen	Ansatte i socialforvaltningen, medarbejdere ved produktionsskole
Visionsseminar	Professionelle, unge, og forældre

AARS KOMMUNE	
Aktiviteter/indsatser	Målgruppe
Grundskolen	
Uddannelsesdag for frontpersoner. Fokus: sikre at frontmedarbejderkorpset har en opdateret og fælles viden om illegale rusmidler og deres virkning	Aktører fra grundskolerne, ungdomsuddannelserne, foreningslivet, festmiljøet m.fl.
Orientering om undervisningsmaterialet "Tackling"	Skoleledere og lærere
Brug af undervisningsmaterialet "Tackling"	7.-9.-klasse
Rusmiddelundervisning	8.-9.-klasse
Etablering af frontmedarbejderkorps	-
Forældrearrangement på Aars Skole vedrørende rusmidler	Forældre til elever i 8. og 9. klasse
Teaterstykke af 10. klassecentret: "Festen hos Malene".	-
Biografforestilling: Nordkraft	8.-10. klasserne
Ungdomsuddannelserne	
Visionsdag for unge i Aars (udgangspunkt: høre de unges visioner og idéer)	Overbygningsskolen og ungdomsuddannelserne
Udarbejdelse af rusmiddelpolitik	
Rusmiddelundervisning	-
Etablering af frontmedarbejderkorps på gymnasiet	-
Festmiljøet	
Samarbejde mellem festmiljøet og politiet: underskrevet kontrakt med erklæring om, at man vil samarbejde omkring indsatsen mod stoffer i nattelivet.	-
Rusmiddelpolitik	-
Uddannelse af frontpersonale	-
Fritidsmiljøet	
Uddannelse af frontpersonale	-
Udsendelse til foreninger med opfordring til udarbejdelse af rusmiddelpolitik.	-
Andet	
Kursus i hashsamtalet	SSP-lærere, socialrådgivere, gadeplansmedarbejdere, lærere, undervisere, studievejledere m.fl.
SMASH	-
Udarbejdelse af vejledning: "Unge og rusmidler". Fokus: den enkeltes handlemuligheder hvis en ung enten har taget stoffer eller formodes at have taget stoffer. Base	-
Udarbejdelse af vejledning: "sundhed og idræt". Fokus på alkohol og rusmidler, herunder håndtering af diverse problemstillinger samt forebyggelse heraf. Måltrettet foreningslivet	-
Uddeling af materiale om snifning og snifningsskilte	Forretningsindehavere
Gennemførelse af logo konkurrence. Resultatet blev: "Narkoen ud af byen – narko – ikke her ... så lad vær'!".	

*Vejledning for modelkommunerne i
Narkoen ud af byen,
Sundhedsstyrelsen 2005.
Kan bestilles på www.sst.dk*

*Forebyggelse i festmiljøer
– om alkohol og stoffer,
Sundhedsstyrelsen 2005.
Kan bestilles på www.sst.dk*

Læs mere

Rusmiddelforebyggelse i praksis

Dette hæfte indeholder konkrete eksempler på, hvordan rusmiddelforebyggelse er gennemført i de 14 modelkommuner, der deltog i *Narkoen ud af byen*-projektet.

Hæftet henvender sig til fagpersoner, der arbejder med rusmiddelforebyggelse – og hensigten er give inspiration til og indblik i forskellige måder, hvorpå dette arbejde kan planlægges og udføres.

